

2010

Payoke

slachtofferhulp mensenhandel

Jaarverslag

VOORWOORD

Waarde lezer,

Voor U ligt weer het jaarverslag van Payoke, het vierentwintigste. Weer trachten getallen en tabellen U een beeld te schetsen van een jaar vol sterke emoties. Emoties die we dit jaar zeker ambivalent mogen noemen:

- Enerzijds is daar de terechte fierheid van de medewerkers die terugblikken op een jaar van hard werken, de trots als zij zien hoe slachtoffers zich terug ontplooiën tot sterkere mensen met een groot zelfrespect.
- Anderzijds is er de frustratie, frustratie omdat het fenomeen mensenhandel steeds een ander aangezicht krijgt, de criminaliteit zich zeer flexibel weet op te stellen en zo steeds de wetgever en de ordediensten voor blijft.

Zoals U zal merken bij het lezen van het verslag bestaat er een nood aan bewustmakingscampagnes die de boodschap uitdragen dat, hoewel het fenomeen mensenhandel minder zichtbaar is, het zeker niet aan belang heeft ingeboet. Het blijft een zeer winstgevende zaak voor mensen die zonder scrupules gebruik maken van anderen om zich te verrijken en zodoende raken aan de pijlers van onze samenleving.

Wijzelf trachten hier ons steentje bij te dragen met de vele voordrachten die in de loop van het jaar weer gegeven werden, de workshops en presentaties die gedaan werden in binnen- en buitenland voor scholen, administraties, overheidsdiensten, defensie... We hopen dan ook dat deze inspanningen op termijn hun vruchten af zullen werpen, de bestrijding van mensenhandel vereist immers een internationale, multidisciplinaire aanpak.

Een bijzondere dank aan alle instanties die ons weer in staat stelden ons werk voort te zetten: De Stad Antwerpen, De Nationale Overheden, de Europese Commissie, IOM, Lokale en Federale Politiediensten, parketten, CAW De Terp, sociale diensten, OCMW's, het Centrum voor Gelijkheid van Kansen, enz...

Ik wens eveneens iedereen te bedanken die Payoke een warm hart toedraagt, alle partners, vrijwilligers, studenten, vrijwilligers, de Raad van Bestuur, de Algemene Vergadering en “last but not least”, de leden van het team voor de prachtige samenwerking die wij dit jaar weer mochten ervaren.

Jan Broers
Voorzitter Payoke

Voorwoord	3
Inhoud	5
1. Opdracht van Payoke	6
2. Profielen	8
3. Juridische begeleiding	14
4. Internationale samenwerking	22
5. Problematiek identificatie slachtoffers	24

1 OPDRACHT VAN PAYOKE

De opdracht van Payoke kadert binnen de wet van 10 augustus 2005 (tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen de praktijken van huisjesmelkers), de wet van 15 september 2006 (tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang van het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen) en de ministeriële omzendbrief van 26 september 2008 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel.

Onze doelstelling is tweeledig: het verschaffen van opvang en gespecialiseerde begeleiding van slachtoffers mensenhandel en meewerken aan de strijd tegen personen en netwerken die mensenhandel bedrijven.

Het Payoke team staat dagelijks in voor een gespecialiseerde begeleiding die bestaat uit een juridisch, administratieve en een psychosociale ondersteuning.

Aan onze begeleidingen verbinden we enkele fundamentele waarden, zoals:

Veiligheid

We willen onze cliënten een veilige context bieden, waarbinnen ze zich vrij kunnen uiten zonder bevreesd te zijn voor mogelijke consequenties. Deze waarde is van groot belang om een vertrouwensrelatie op te bouwen tussen cliënt en begeleider.

Vrijheid

Slachtoffers hebben de vrijheid om al dan niet op ons aanbod in te gaan. We beschouwen hen als zelfstandige mensen die het vermogen tot zelfbepaling in zich dragen. Zelfbeschikkingsrecht brengt ook met zich mee dat we onze cliënten actief op hun verantwoordelijkheden blijven aanspreken. Hierbij houden we er uiteraard rekening mee dat de individuele vrijheid van onze cliënten begrensd wordt door de wettelijke bepalingen voor het bekomen van het statuut mensenhandel en door maatschappelijke regels, die nodig zijn om onze samenwerking te reguleren.

Respect

Payoke wil de mensen die beroep op ons doen ten volle respecteren, ook in hun “anders” zijn. We geloven er in dat wie respect geeft, respect ontvangt. Deze uitgangshouding willen we bewust uitdragen.

Betrouwbaarheid

We willen betrouwbaar omgaan met onze cliënten. Slachtoffers van mensenhandel hebben vaak traumatische kwetsuren in hun uitbuitingssituatie opgelopen en zijn vaak hun vertrouwen in mensen en instituties verloren. Door zelf zeer betrouwbaar met hen om te gaan willen we bijdragen aan een poging tot herstel van vertrouwen.

Discretie

Onze cliënten kunnen er op rekenen dat er zorgvuldig wordt omgesprongen met het door hen gegeven vertrouwen. Elke Payoke-medewerker is immers gehouden aan het beroepsgeheim. Daarom gaan we ook zeer discreet om met cliënteninformatie.

Openheid

We willen met onze cliënten op een open wijze communiceren over de stappen in het hulpverleningsproces. Dit draagt ook bij tot de betrouwbaarheid van de hulpverlening. Slachtoffers weten waar ze aan toe zijn tijdens het hele verloop van de begeleiding. De begeleider geeft duidelijkheid omtrent de grenzen die Payoke hanteert. Onze cliënten worden helder geïnformeerd over al de te volgen procedures.

Dialoog

Om een goed contact op te bouwen met onze cliënten is het van belang dat we gesprekken met hen aangaan: het is maar door de dialoog te voeren dat we te weten komen wat onze cliënten hier en nu juist nodig hebben om weer verder te kunnen. We zien contact met onze cliënten als een kwaliteitsvolle ontmoeting: de kracht van het luisteren is hier heel erg van belang. De dialoog staat ook steeds in relatie tot de individuele en professionele mogelijkheden en beperkingen van de begeleider.

Dynamisch evenwicht

In elke begeleiding is het van belang om het wederzijds engagement te expliciteren in een dynamisch evenwicht tussen “houvast bieden” en “ruimte geven”, tussen “afstand” en “nabijheid” tussen “duidelijkheid” en “nuancering”.

2 PROFIELEN

2.1 Begeleidingen doorheen 2010

Doorheen 2010 werden bij Payoke 164 slachtoffers mensenhandel begeleid; dit gaat zowel over begeleidingen die voor 2010 werden opgestart als over begeleidingen die in de loop van het jaar 2010 werden opgestart. Binnen de begeleidingen tellen we 33 verschillende nationaliteiten. De belangrijkste nationaliteitengroepen in 2010 zijn dezelfde als in 2009 (China, Bulgarije, Indië, Nigeria, Roemenië en Thailand).

We stellen een enorme terugval vast van Nigeriaanse slachtoffers. Waar we in 2009 nog 31 Nigeriaanse cliënten telden, moeten we in 2010 slechts 16 Nigeriaanse cliënten optekenen.

Er is tevens een dalende tendens van vrouwelijke slachtoffers; 89 vrouwelijke slachtoffers in 2010 tegenover 125 in 2009. We kunnen hier verwijzen naar het feit dat verhoudingsgewijs het aantal slachtoffers van seksuele exploitatie enorm teruglopen (zie tabel 1.2). Het aantal mannelijke begeleidingen (75) blijft exact hetzelfde als in 2009.

NATIONALITEIT	M	V
Albanië	1	3
België		1
Brazilië	5	4
Bulgarije	8	6
China	18	13
Colombia	1	1
Ecuador		1
Filippijnen		2
Ghana	2	
Guinee	1	
Hongarije		1
Indië	15	1
Indonesië		1
Iran	2	1

Kameroen	2	
Kenia		1
Macedonië		1
Marokko		8
Namibië		1
Ned. Antillen	1	
Nigeria	3	13
Oekraïne		2
Pakistan	1	
Polen	2	1
Roemenië	8	9
Rusland	1	
Senegal	2	
Siërra Leone	1	
Slovakije		1
Somalië	1	1
Sri Lanka		1
Thailand		14
Tsjechië		1
TOTAAL	75	89

2.2 Begeleidingen doorheen 2010 per aard van uitbuiting

NATIONALITEIT	SEKSUELE EXPLOITATIE	ECONOMISCHE EXPLOITATIE	SMOKKEL
Albanië	3		1
België	1		
Brazilië	4	5	
Bulgarije	6	8	
China	2	29	
Colombia	1	1	
Ecuador	1		

NATIONALITEIT	SEKSUELE EXPLOITATIE	ECONOMISCHE EXPLOITATIE	SMOKKEL
Filippijnen		2	
Ghana		2	
Guinee		1	
Hongarije	1		
Indië		12	4
Indonesië		1	
Iran			3
Kameroen		2	
Kenia	1		
Macedonië	1		
Marokko	5	3	
Namibië		1	
Ned. Antillen		1	
Nigeria	12	4	
Oekraïne	2		
Pakistan		1	
Polen	1	2	
Roemenië	9	8	
Rusland			1
Senegal		2	
Siërra Leone		1	
Slovakije	1		
Somalië			2
Sri Lanka		1	
Thailand			14
Tsjechië	1		
TOTAAL	52	87	25

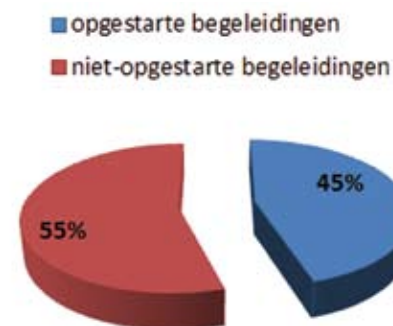
Uit bovenstaande tabel blijkt dat de meeste begeleidingen gevallen zijn van economische uitbuiting. Het aantal gevallen van economische uitbuiting blijft vrij stabiel. De begeleidingen in het kader van seksuele uitbuiting kennen echter een enorme daling. Waar we in 2009 nog 89 dossiers seksuele exploitatie moeten optekenen is dat in 2010 teruggevallen op 52. We stellen ook een lichte toename vast van verzwarende vormen van mensensmokkel.

2.3 Aanmeldingen versus opgestarte begeleidingen.

	Aantal
Aanmeldingen - totaal	117
Opgestarte begeleidingen	53
Niet-opgestarte begeleidingen	64

Tijdens 2010 werden er in totaal 117 personen aangemeld waarvan er 53 in begeleiding werden genomen. Voor de overblijvende 64 personen werd geen begeleiding gestart, daar de hulpvraag vreemd was aan mensenhandel en dus niet binnen onze bevoegdheid valt.

Toch vragen ook deze aanmeldingen een oplossing. De meest voorkomende problematieken zijn: opvangproblemen, interfamiliaal geweld, verblijfsdocumenten, vrijwillige terugkeer en problemen met betrekking tot sociale wetten.

2.4 Opnamen per doorverwijzer.

Uit deze cijfers blijkt dat ook in 2009 politiediensten nog steeds zorgen voor de meeste doorverwijzingen.

Sociale organisatie	4	
Centrum voor illegalen	2	
Lokale Politie	6	
Federale Politie	30	
Pag-Asa	5	
Privé	2	
Voogd	2	
Slachtoffer	2	
TOTAAL	53	

2.5 Nationaliteit en geslacht van de opgestarte begeleiding in 2010.

NATIONALITEIT	M	V
Albanië		1
Brazilië	1	
Bulgarije	8	6
China	5	3
Guinee	1	
Hongarije		1
Indië	6	1
Iran	2	1
Macedonië		1
Namibië		1
Ned. Antillen	1	
Nigeria		1
Oekraïne		1
Polen		1
Roemenië	1	5
Slovakije		1
Thailand		3
Tsjechië		1
TOTAAL	25	28

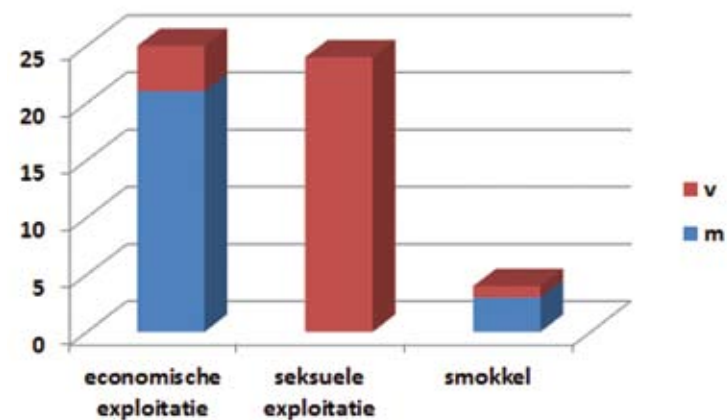
2.6 Aard van de uitbuiting per nationaliteit.

NATIONALITEIT	SEKSUELE EXPLOITATIE	ECONOMISCHE EXPLOITATIE	SMOKKEL
Albanië	1		
Brazilië		1	
Bulgarije	6	8	
China	2	6	
Guinee		1	
Hongarije	1		
Indië		6	1

Iran			3
Macedonië	1		
Namibië		1	
Ned. Antillen		1	
Nigeria	1		
Oekraïne	1		
Polen	1		
Roemenië	5	1	
Slovakije	1		
Thailand	3		
Tsjechië	1		
TOTAAL	24	25	4

2.7 Aard van uitbuiting per geslacht.

Aard van uitbuiting	M	V
Economische exploitatie	21	4
Seksuele exploitatie		24
Smokkel	3	1

3 JURIDISCHE BEGELEIDING

In 2010 hebben we 154 cliënten juridisch begeleid. Concreet gaat het om 102 juridische dossiers, waarbij sommige dossiers meerdere slachtoffers kunnen bevatten (variërend van 2 tot 8 slachtoffers).

In het totaal zijn er in 25 uitspraken geweest in 19 verschillende dossiers.

Hieronder kan u een overzicht vinden van het aantal definitieve vonnissen en arresten, en vonnissen waartegen beroep of cassatie werd aangetekend.

Er waren 10 definitieve uitspraken in 2010. Het gaat om 4 zaken van seksuele exploitatie en 4 zaken van economische exploitatie. In 2 zaken van economische exploitatie ging het om een vrijspraak. In alle andere gevallen ging het om een veroordeling.

3.1 Definitieve uitspraken

	Seks. Expl.	Econ. Expl.	Smokkel
Rechtbank Eerste Aanleg Antwerpen		1*	
Rechtbank Eerste Aanleg Charleroi		1**	
Hof van Beroep Antwerpen	1	2	
Hof van Beroep Gent	3***		

* 1 zaak waarin 2 slachtoffers in begeleiding waren bij Payoke

** enkel op burgerlijk vlak hoger beroep aangetekend

*** zaak waarin 2 slachtoffers in begeleiding zijn bij Payoke

Er werd in 13 zaken een vonnis uitgesproken. Hiertegen werd beroep of verzet aange tekend. Het gaat om 6 zaken van seksuele exploitatie, 6 zaken van economische zaken en 1 smokkelzaak.

In de tabel werden 2 beslissingen niet opgenomen nl. 1 beslissing van het Hof van Cassatie waarbij een zaak teruggestuurd werd naar het Hof van Beroep van Antwerpen en 1 beslissing van de Correctionele Rechtbank van Gent waar enkel een uitspraak werd gedaan over de burgerlijke belangen. Op beide zaken wordt verder teruggekomen.

In 2010 waren er 14 beslissingen waartegen beroep of verzet werd aangetekend.

Uitspraken waartegen beroep of verzet werd aangetekend:

	Seks. Expl.	Econ. Expl.	Smokkel
Rechtbank Eerste Aanleg Antwerpen	2	2	
Rechtbank Eerste Aanleg Brugge		1	
Rechtbank Eerste Aanleg Brussel	1	1	2
Rechtbank Eerste Aanleg Charleroi		1	
Rechtbank Eerste Aanleg Gent		1*	
Rechtbank Eerste Aanleg Hasselt	1		
Rechtbank Eerste Aanleg Tongeren	2		

* zaak waarin 2 slachtoffers in begeleiding zijn bij Payoke

Er waren 12 zaken die niet tot een proces hebben geleid. Dit gebeurde omwille van verschillende redenen: 4 zaken werden geseponneerd wegens onvoldoende bewijzen, 2 zaken werden buitenvervolgung gesteld en 2 slachtoffers werden niet langer erkend als slachtoffer van mensenhandel met een afsluiting van het dossier tot gevolg.

3.2 Enkele markante uitspraken:

3.2.1. Arrest van Hof van Cassatie van 9 maart 2010

Hier komen we terug op een in ons jaarverslag van 2007 besproken vonnis. De zaak ging over 2 illegale Roemenen die tewerkgesteld werden bij een tuinbouwer in mensonwaardige omstandigheden. Ze werden tevens door deze tuinbouwer gehuisvest in miserabele omstandigheden, eerst in een garage, daarna in een caravan op het terrein. Ze klaagden regelmatig over de omstandigheden waarin ze tewerkgesteld werden en op een ochtend in oktober 2006 was de tuinbouwer het beu en stak hun caravan in brand. Ze konden op het nippertje ontsnappen.

De rechter had de tuinbouwer in 2007 veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van 3 jaar, waarvan 24 maanden met uitstel en een geldboete van € 100.

Zoals vermeldt in het jaarverslag van 2007 werd er een geneesheerdeskundige aangesteld door de rechtbank die vaststelde dat er wel degelijk sprake is van een posttraumatisch stressstoornis met een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid tot gevolg.

De tuinbouwer ging in hoger beroep en op 30 september 2009 kwam het Hof van Beroep van Gent tot een gelijkaardige beslissing.

Er werd Cassatie aangetekend. Op 9 maart 2010 vernietigde het Hof van Cassatie het arrest en verwees ze de zaak door naar het Hof van Beroep van Antwerpen. De reden hiervoor is dat de wet bepaalt dat in zaken van economische exploitatie de gespecialiseerde kamer moet samengesteld zijn uit 2 rechters van de rechtbank van eerste aanleg en een rechter van de arbeidsrechtbank. Dit was niet het geval geweest voor het Hof van Beroep te Gent. Vandaar deze beslissing.

De zaak werd terug behandeld voor het Hof van Beroep te Antwerpen begin 2011. Toen bleek echter dat de tuinbouwer overleden was. Dit heeft dus tot gevolg dat de strafvordering vervalft. De burgerlijke belangen worden echter verder behandeld, maar eerst moet worden uitgemaakt wie de erfgenamen zijn zodat de zaak verder behandeld kan worden.

Een uitspraak wordt pas ten vroegste volgend jaar verwacht. Dit is niet opportuun voor de slachtoffers, gezien zij steeds weer met de feiten geconfronteerd worden, al 5 jaar lang. Het is voor hen dan ook zeer moeilijk om verder te gaan met hun leven....

3.2.2. Arrest 27 april 2010 van het Hof van Beroep van Gent en vonnis van de Correctionele Rechtbank te Gent van 22/12/2010

Hier komen we terug op een in ons jaarverslag van 2008 besproken vonnis. Het ging om een zaak van seksuele uitbuiting. Er waren 8 verdachten. De zaak bestond uit 2 luiken. Een groep Belgen, die goede contacten hadden in Roemenië, wilden een soort van prostitutienetwerk / huwelijksbureau opzetten. Een aantal van hen gingen naar een Roemeens stadje om een aantal meisjes naar België te lokken, onder het voorwendsel van een job als poetsvrouw of babysit. Hier aangekomen werden de meisjes getest in de prostitutie. Indien het meisje dit werk niet wilde doen werd ze aan een man verkocht om er een relatie mee te beginnen. Het andere luik van het dossier ging over 2 van de verdachten die een soort van escorteservice hadden opgericht met zowel binnenlandse als buitenlandse meisjes.

2 verdachten werden vrijgesproken, de rest van de verdachten werden veroordeeld tot straffen variërend van 6 maanden gevangenisstraf en een geldboete van € 1000, tot 1 jaar gevangenisstraf en een geldboete van € 1000. De meeste straffen werden uitgesproken met een uitstel van 5 jaar.

1 slachtoffer kreeg een schadevergoeding van € 2500 toegekend, de 2 anderen kregen een provisionele schadevergoeding toegekend van € 2500 en werd er een geneesheerdeskundige aangesteld om de morele schade vast te stellen.

1 van de verdachten tekende hoger beroep aan tegen deze beslissing. Hij beweerde niets met de feiten te maken hebben, hij was gewoon op zoek naar een levensgezellin voor hem en zijn zoon. Zijn verweer werd van tafel geveegd en bevestigde zijn straf.

De slachtoffers zijn toen verschillende malen naar de geneesheerdeskundige geweest.

Hij heeft geprobeerd hun psychisch opgelopen schade om te zetten naar een geldbedrag. Voor beide slachtoffers was 2010 een zeer moeilijke periode, ze werden terug herinnerd aan wat ze hadden meegemaakt en veel onverwerkte trauma's kwamen in deze periode naar boven.

Op 22 december 2010 deed de Correctionele Rechtbank van Gent dan een uitspraak over de burgerlijke belangen. De slachtoffers werden respectievelijk € 8248 en € 4812 toegekend, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten.

1 van beide slachtoffers heeft dit echter nooit geweten. Ze besliste begin 2011 een eind te maken aan haar leven. Doorheen haar hele begeleiding had ze het al zeer moeilijk gehad met de gebeurtenissen die ze had meegemaakt. Ze kende 1 van de verdachten al van toen ze heel klein was. Hij beloofde dat ze op haar 18 jaar met hem naar België mocht komen om als babysit te werken, maar hier aangekomen bleek hij heel andere bedoelingen te hebben.

Dit alles was voor haar zeer moeilijk om te aanvaarden, maar stilaan ging het iets beter met haar. Ze had een vriend en een zoontje en stilaan begon ze haar leven terug op te bouwen. Na de bezoeken aan de geneesheerdeskundige kwam alles terug naar boven en nam ze uiteindelijk begin dit jaar deze spijtige beslissing. We hopen dat ze nu eindelijk de rust heeft gevonden die ze al zolang zocht. Florenta, we zullen je nooit vergeten!

Het andere slachtoffer gaat op een hele andere manier met de situatie om. Ze probeert (met vallen en opstaan) de gebeurtenissen te plaatsen en heeft een rustig en stabiel leven opgebouwd met haar naasten.

3.2.3. Arrest van Hof van Beroep Gent van 16 mei 2010

Het gaat om een zaak van seksuele exploitatie van een Bulgaars meisje met een verstandelijke beperking.

Ze werd naar België gebracht door een vriend van haar moeder. Hier aangekomen werd ze "uitgetest" en opgesloten. Na een paar dagen moet ze in de prostitutie werken. Ze werd doorverkocht, maar omdat ze weigerde in de vitrine te werken, werd ze terug overgeplaatst. Op een dag kan ze toch vluchten en werd aangetroffen aan de treinsporen.

Het meisje wilde terug naar huis en met behulp van onze collega's van IOM Sofia hebben we dit kunnen bewerkstelligen. We besloten om ons als vzw burgerlijke partij te stellen in deze zaak gezien de ernst van de feiten.

2 beklagden gingen in hoger beroep en zagen hun straf bevestigd nl. voor beiden een gevangenisstraf van 4 jaar en een geldboete van € 2000. Onze burgerlijke partijstelling werd ontvankelijk en gegrond bevonden. Er werden bevolen een aantal spullen aan het slachtoffer terug te bezorgen. Hierop namen we terug contact op met IOM Bulgarije en onze collega's zullen haar deze spullen bezorgen.

3.3 Nieuwe trend

De meeste mensen die ervaring hebben met het werken met illegalen weten dat deze mensen een manier moeten vinden om een inkomen te kunnen verwerven. Eén van de manieren is het huren van het verblijfsdocument van een legale persoon en daarmee te gaan werken. Hoewel dit natuurlijk illegaal en niet goed te spreken is, is het voor velen een "eerlijke" manier om geld te verdienen.

Maar wat gebeurt er als de persoon die zijn document verhuurt, niet zo eerlijk is en misbruik begint te maken van de situatie van zijn (meestal) landgenoten? Is er dan sprake van uitbuiting?

Dit is natuurlijk een situatie waarover gediscussieerd kan worden. Kan iemand die iets illegaals doet (een document huren) dan nog zelf slachtoffer worden van de situatie. Of zou deze beter moeten weten?

Hieronder een poging om het systeem uit te leggen:

Een legale persoon zoekt een aantal illegale personen die willen werken met zijn verblijfsdocument (meestal gaat het om meerdere personen). Deze vraagt dan dat de illegale persoon een huurprijs betaalt voor zijn verblijfsdocument en een percentage van zijn verdiensten afstaat.

De legale persoon gaat zich in verschillende interim kantoren inschrijven en als hij opgebeld wordt geeft hij zijn document door aan de illegale persoon.

De interim ziet de illegale persoon niet, en de werkplaats ziet de persoon voor het eerst dus is er geen probleem. Bij controle van het verblijfsdocument is er geen probleem, soms is zelfs de foto van de illegale persoon aangebracht (en gaat het dus om een vervalst document).

Een oplossing voor dit probleem zou zijn dat de interim foto's zou nemen van elke persoon die zich inschrijft en wanneer deze ergens wordt tewerkgesteld, de foto door te sturen van de werknemer. Maar hier speelt natuurlijk het probleem van privacy...

Een ander probleem dat zich stelt is natuurlijk ook dat een illegale persoon geen bankrekening kan openen, dus het loon wordt gestort op de bankrekening van de legale persoon. De illegale persoon is dus volledig afhankelijk van de legale persoon om zijn loon te verkrijgen en in heel wat gevallen loopt het hier mis. Als men op een redelijk persoon valt zal men wel een percentage van de inkomsten krijgen, anderen krijgen quasi niets.

Steeds krijgt de illegale persoon de belofte dat hij zijn geld wel krijgt, maar zo sleept de situatie aan en kan het wel enige tijd duren voor de illegale persoon stappen begint te ondernemen. Wat houdt zo'n illegale persoon tegen? Wel, als illegale persoon besta je niet en de politie is wel de laatste die je gaat aanspreken, want die kan je terugsturen. Soms heeft zo'n illegale persoon dan toch de moed om naar de politie te stappen en zijn verhaal te doen. In een aantal gevallen leidde dit tot een veroordeling en bleek uit het onderzoek dat de legale persoon een drie tot viervoudig inkomen had. Door de DIMONA aangiften na te gaan heeft men zo bijvoorbeeld kunnen nagaan dat 1

persoon, op hetzelfde moment tewerkgesteld werd op 4 verschillende plaatsen. Een doorgedreven financieel onderzoek en controles door de sociale inspectiediensten zouden een oplossing zijn.

De meningen van de rechtbanken en parketten zijn nogal verdeeld. Soms wordt er gevorderd voor mensensmokkel met verzwarende omstandigheden, soms voor tewerkstelling in strijd met de menselijke waardigheid.

Ook uit de motivering van de vonnissen en arresten blijkt er verdeeldheid.

Zo motiveert bijvoorbeeld het Hof van Beroep van Antwerpen, in een arrest van 19 mei 2010 het als volgt:

"De burgerlijke partij wist dat hij illegaal in het land verbleef en is zelf akkoord gegaan met de opgezette constructie. Er is geen sprake van enige dwang en het slachtoffer had ook kunnen terugkeren naar zijn land van oorsprong, maar verkoos zelf in België te blijven en wist dat zijn verblijf onregelmatig was. Door de beklagde werd dan ook geen misbruik gemaakt van de bijzonder kwetsbare positie van de burgerlijke partij, aangenomen dat hij zich zou bevonden hebben in een bijzonder kwetsbare positie."

Terwijl de Correctionele Rechtbank van Gent het in een vonnis van 19 april 2010 als volgt verwoordt:

"Het is dus duidelijk dat tewerkstelling in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid betekent, gedwongen tewerkstelling, zoals slavernij, lijfeigenschap of daarmee vergelijkbare toestanden. De rechtbank neemt aan dat dit begrip niet alleen slaat op de concrete arbeidsvoorwaarden, zoals arbeidsveiligheid, arbeidsduur, garantie van minimumloon, enz.. De rechtbank is van oordeel dat het begrip menselijke waardigheid duidt op een kwalitatief niveau van leven dat door het respect van anderen wordt gekenmerkt en een menselijk bestaan waarin de basisvoorzieningen zijn verzekerd. Dit houdt ondermeer in dat men het recht moet hebben om vrij te kunnen beschikken over zijn loon dat men uit arbeid verwerft, het recht moet hebben om te voorzien in zijn eigen levensonderhoud en dat van zijn gezin.

... had in casu niet de mogelijkheid of de vrijheid om te beschikken over het loon, waarvoor hij voltijds had gewerkt. Integendeel, quasi als een lijfeigene was hij afhankelijk van het goeddunken van eerste beklagde om enerzijds zijn arbeidsloon te bekomen en anderzijds voor de hoegrootheid van het deel van het arbeidsloon dat hij zou bekomen.

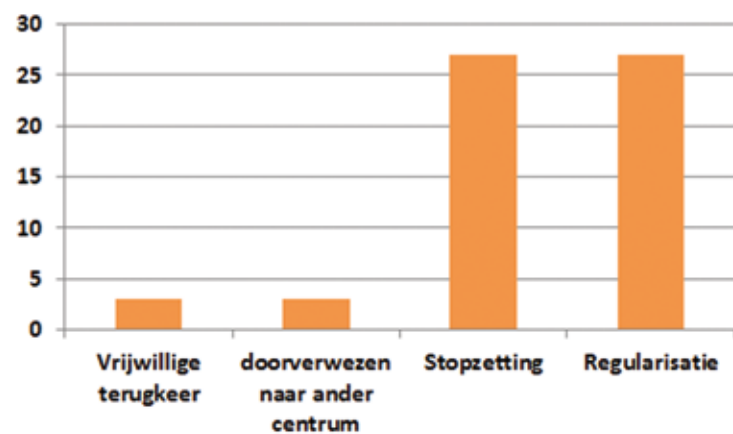
3.4 Verblijf

In toepassing van de procedure voor slachtoffers van mensenhandel kunnen we verblijfsdocumenten aanvragen bij de cel mensenhandel van de Dienst Vreemdelingenzaken. Zij zorgen ervoor dat onze cliënten steeds tijdig in het bezit worden gesteld van de instructies voor het afhalen van hun verblijfsdocument bij de gemeente.

In 2010 werden er voor 146 mensen documenten aangevraagd in toepassing van de procedure.

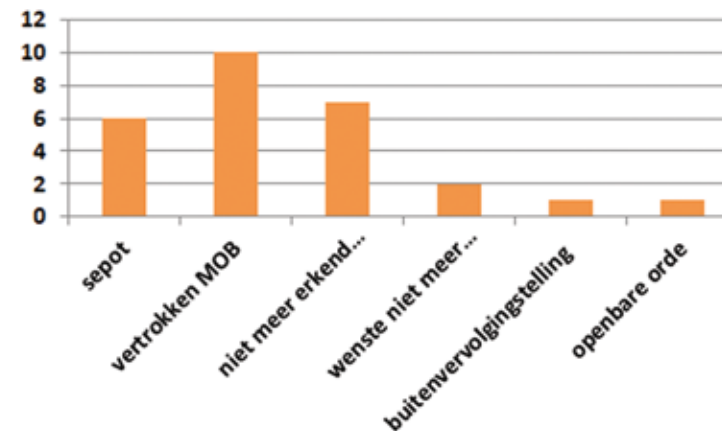
In 2010 werden 60 begeleidingen stopgezet omwille van verschillende redenen:

Vrijwillige terugkeer	3
doorverwezen naar ander centrum	3
Stopzetting	27
Regularisatie	27

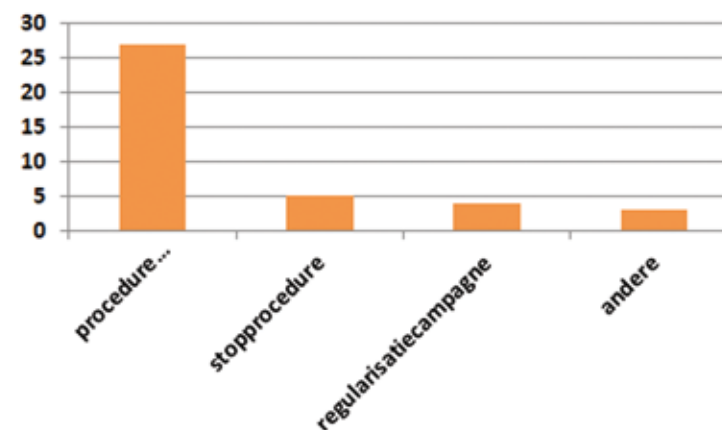
Van 27 mensen werd de procedure stopgezet omwille van verschillende redenen:

sepot	6
vertrokken MOB	10
niet meer erkend door Parket	7
wenste niet meer begeleid te worden	2
buitenvervolginstelling	1
openbare orde	1

39 mensen werden geregulariseerd omwille van verschillende redenen:

procedure mensenhandel	27
stopprocedure	5
regularisatiecampagne	4
andere	3

Na hun regularisatie is het juridisch dossier van 9 personen nog steeds lopende en zij worden dus nog steeds door ons opgevolgd.

4 INTERNATIONALE SAMENWERKING

Ook op internationaal vlak bleef Payoke zich gedurende 2010 inzetten voor de rechten van slachtoffers van mensenhandel. Enkel regionaal werken in de strijd tegen een criminele activiteit die de rechten van mensen op zo vele manieren met de voeten treedt, blijft immers steeds een druppel op een hete plaat.

In 2010 werd Payoke weerom herhaaldelijk gevraagd om zijn ervaring en expertise te delen met partnerlanden binnen en buiten de Europese Unie. Een vraag waar Payoke graag zijn aanbod van trainingen, vormingen en workshops tegenover stelt. Dit vanuit de visie dat het uitdragen en uitwisselen van 'best practice' methoden inzake o.a. het bestrijden van daders en het opvangen van slachtoffers de meest effectieve manier is om een globaal fenomeen als mensenhandel op de juiste schaal aan te pakken.

Enkele internationale projecten waarbij Payoke nauw betrokken was.

Syrië: EU-funded project "Direct Assistance to Iraqi Female-headed Families and Victims of Trafficking in Syria" in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie Damascus, Brussel en het Ministerie van Arbeid en Sociale zaken van Syrië. (door de huidige politiek in het Midden-Oosten werd dit project afgebroken ,maar er waren daar prachtige opvanghuizen voor slachtoffers gemaakt in Aleppo en Damascus met een team dat 2 jaar training heeft gekregen.)

Ook werden we gevraagd om te spreken op een workshop : " Combating Trafficking in Persons and Cooperation Mechanisms" georganiseerd door: "The Syrian Woman Union in collaboration with The International Organisation for Migration and the UN High Commissioner for Refugees"

Egypte: Caïro: hier werd ons gevraagd om een spoedcursus te geven zoals in Syrië, dwz, de mensen een opleiding geven om een opvanghuis te leiden en met slachtoffers te werken.

China: ook hier hebben we onze expertise geleverd in diverse workshops zowel in Beijing als in andere streken, een voorbeeld " Risk Profiling and Identification of Potential Victims of Trafficking" en werd er om advies gevraagd voor het realiseren van opvanghuizen.

De hierboven beschreven projecten zijn slechts een greep uit Payoke's grensoverschrijdende activiteiten in 2010. Onze ervaring met internationale samenwerking wierp ook in 2010 grote vruchten af. ....maar

Maar helaas werd andermaal duidelijk dat men er niet steeds in slaagt het beoogde resultaat te bereiken of te behouden. Vaak bloeien initiatieven in andere landen en regio's dood enige tijd na afloop van de initiële projecten. Voorbeelden hiervan zijn de hierboven omschreven projecten in Egypte en Syrië. Beiden kenden hun deel van

'moeilijkheden' na afloop van Payoke's betrokkenheid in de plaatselijke werking rond mensenhandel. ....

Met het oog op betere en meer duurzame samenwerking in de toekomst is het dan ook aangewezen om aan evaluatie en zelfevaluatie te doen – te kijken naar waarom het soms misloopt. Verscheidene factoren bemoeilijken een efficiënte en effectieve internationale uitwisseling van " best practices". Vooreerst zijn er steeds weer grote lokale barrières die vaak hun wortels vinden in de grote interculturele verschillen tussen de settings waarin Payoke en bijvoorbeeld ..... te Egypte werken met slachtoffers van mensenhandel. Grote culturele verschillen zorgen voor een initiële barrière die men als trainer moet overwinnen of aan het werk te kunnen gaan met plaatselijke professionals. Op elk vlak dienen wij ons bewust te zijn van de relativiteit van onze Westerse achtergrond en ideeën, hoe zeer ze kunnen verschillen van de plaatselijke cultuurgeest en de mogelijke gevolgen hiervan. Niet in het minste zorgen de vanzelfsprekendheid die wij vele van onze Westerse waarden & normen toekennen vaak voor onbegrip voor elkaars manier van denken en handelen. Niet in het minst zijn zaken zoals vrijheid van meningsuiting en in het bijzonder onze combatieve houding ten opzichte van onrecht, criminaliteit en corruptie zaken die wij als vanzelfsprekend aannemen binnen ons discours, waar in andere culturen geheel andere opvattingen over leven.

Enkel als wij – Payoke als uitdrager van "best practice" – er telkens weer in slagen ons bewust te zijn van onze eigen culturele achtergrond , de culturele achtergrond van andere betrokkenen, en de twee op gelijke hoogte plaatsen, kan dergelijke internationale samenwerking niet enkel tijdelijke, maar ook blijvende vruchten dragen. De enige manier om dit te doen is voortdurend in dialoog gaan met andere spelers, waar dan ook ter wereld, op het veld van mensenhandel, om zo tot een efficiënte horizontale – grass root level – en verticale – bottom-up en top-bottom – samenwerking te komen.

Een moeilijke opdracht, maar gesteund door jarenlange ervaring, niet onmogelijk!

5 PROBLEMATIEK IDENTIFICATIE SLACHTOFFERS

De afgelopen maanden merken we een sterke terugval van het aantal opnames door onze diensten. Er worden door allerlei organisaties minder en minder slachtoffers bij ons aangemeld. Het meest significante is de daling van het aantal meldingen door de Federale politie. Deze markante daling is al ettelijke maanden een 'big issue' in de wandelgangen van Payoke. We denken dagelijks over het waarom van deze terugval. Hebben politiediensten en/of mensenhandelaars last van het gure winterweer van de afgelopen maanden? Is er te veel werk met andere dossiers? Of zijn er andere factoren in het spel die deze daling kunnen verklaren?

Om een antwoord te vinden op die prangende vragen die zich de laatste maanden meer en meer opdrongen, stelden we alle nieuwe cliënten van 2009 en 2010 enkele vragen over hun uitbuitingssituatie. Het is niet de bedoeling om hier pasklare antwoorden en/of oplossingen uiteen te zetten. Wij als sociale organisatie trekken enkel aan de alarmbel en vragen u met ons mee te denken, en mee te zoeken naar antwoorden en oplossingen.

Één van de belangrijkste vragen die we stelden was 'waarom denken jullie dat er minder slachtoffers met de politie gaan praten?'. Die vraag heeft ons een zicht gegeven op de angsten en denkpistes van slachtoffers mensenhandel.

Ten eerste haalden enkele seksueel uitgebuite cliënten aan dat de huidige slachtoffers meer verdienen dan vroeger. De verdeling is vaak 50/50, waardoor de slachtoffers denken dat ze een aardige som verdienen. Achteraf blijkt dan wel dat de slachtoffers alle onkosten zelf moeten dragen; de huur van de vitrine/kamer, werkkledij, voorbehoedsmiddelen,.... Uiteindelijk blijft er niet al te veel meer over maar de meisjes denken wel dat ze goed verdienen. De uitbuiters zorgt ervoor dat ze in een win-winsituatie verzeild raken, Maar uiteindelijk worden de grote winsten nog steeds opgestreken door de uitbuiters.

Ten tweede vertelden veel slachtoffers dat ze vaak dom worden gehouden. Ze mogen de taal niet leren, ze kennen de wetgeving niet,.... Op die manier kan hun uitbuiters hen wijsmaken wat hij/zij wil. Vele slachtoffers werken en leven illegaal in België. De uitbuiters maakt hen wijs dat ze niet bij de politie kunnen aankloppen omdat ze illegaal zijn. De politie zal hen onmiddellijk naar een centrum voor illegalen brengen en hen terugsturen naar hun thuisland. Het gaat zelfs zo ver dat ze de slachtoffers wijsmaken dat ze altijd moeten doen wat de uitbuiters zegt anders zal hij/zij de politie inschakelen en die zal de slachtoffers terugsturen. Deze techniek zien we vaak wanneer het gaat om economisch uitgebuite slachtoffers.

Al deze redenen die onze cliënten aanhalen geven blijk van de toenemende sluwheid bij de uitbuiters/criminele organisatie. Dat merken we ook als we de aanmeldingsverhalen aanhoren van de laatste maanden. Samengevat komt het erop neer dat de slachtoffers van vandaag worden vastgehouden in kleine kamers in een huis of appartement. De ramen worden witgekalkt en de klanten worden naar hen gebracht. Als ze toch de kans zien om te ontsnappen, gaan ze zo hard lopen dat ze niet op de omgeving letten. Ze kunnen zo weinig aantoonbare bewijzen leveren, waarop de politie z'n onderzoek kan baseren, dat er bijna nooit een onderzoek wordt opgestart. Vaak geloven we die meisjes wel maar ondanks het gebrek aan bewijzen kunnen ze niet geholpen worden.

Zoals de situatie er vandaag de dag voorstaat winnen de proactieve onderzoekstechnieken aan belang. De uitbuiters van vandaag is slim en creatief. Hij of zij maakt het voor het slachtoffer oninteressant om samen te werken met politie en gerecht. Deze (negatieve) evolutie kan effectief bestreden worden door aan proactief onderzoek te doen. Zowel observatie, telefoontaps, controle van internet, informanten,... zijn technieken die noodzakelijk zijn om de huidige vormen van mensenhandel te bestrijden. Proactieve onderzoekstechnieken vragen echter een enorme researchcapaciteit. De technieken zijn enorm arbeidsintensief, de observaties stoppen namelijk niet om 5 uur, ze gaan de klok rond. In het nationaal veiligheidsplan 2008- 2011 wordt mensenhandel en het onderzoek ernaar prioritair geacht voor politiediensten. Maar wanneer we ons oor te luisteren leggen bij verschillende politiediensten, horen we dat dit veiligheidsplan op het implementatieniveau niet doorgevoerd wordt. Om budgettaire redenen wordt er gesnoeid in de researchcapaciteit, en desondanks mensenhandel prioritair wordt beschouwd in het nationaal veiligheidsplan, is het team mensenhandel het eerste dat aan capaciteit verliest. Dit verlies resulteert onmiddellijk in een daling van het aantal geïdentificeerde slachtoffers

Een ander pijnpunt binnen de werking van politiediensten is de vaststelling dat de oren en ogen van de federale politie, namelijk de lokale politiediensten, mensenhandel helemaal niet meer prioritair achten. Dit stellen we vast wanneer we het zonaal veiligheidsplan 2009 -2012 van de stad Antwerpen erop nalezen. Nergens in dit veiligheidsplan kunnen we een zekere aandacht voor mensenhandel en/of smokkel vaststellen. In het zonaal veiligheidsplan van Brussel zien we al meer aandacht voor het fenomeen maar eveneens is dit niet meer prioritair voor de periode van 2009 tot 2012. De doelstellingen van hun veiligheidsplan 2005 - 2007 met betrekking tot mensenhandel/smokkel werden behaald maar er werden geen nieuwe doelstellingen opgesteld voor het nieuwe plan. Wel beschikt de lokale politie van Brussel over een sectie zeden/mensenhandel/drugs binnen de lokale recherche. In het zonaal veiligheidsplan van Gent vinden we de bestrijding van seksuele en economische uitbuiting wel terug als strategische doelstelling. Maar wanneer we de meldingen van 2010 bekijken, zien we geen slachtoffers die aangebracht zijn door de politiediensten van Gent.

Zoals al eerder vermeld gaan de huidige meldingen in verband met seksuele uitbuiting niet langer over raamprostitutie. De huidige prostitutie is verdoken. Het jaar-

rapport van 2008 haalde al aan dat wanneer prostitutie meer verdoken zou zijn, dat ziekenhuizen en sociale organisaties een grotere rol zouden gaan spelen in de identificatie van slachtoffers. Het nationaal actieplan omschrijft dan ook dat er nood is aan bewustmakingscampagnes voor die groepen die te maken zouden kunnen krijgen met slachtoffers mensenhandel. Er werd een werkgroep opgericht binnen de Interdepartementale Cel Mensenhandel. Deze werkgroep heeft zich gebogen over het idee van bewustmakingscampagnes. Wij zijn er van overtuigd dat deze campagnes en eventueel zelfs trainingen mede noodzakelijk zijn voor het opsporen van de slachtoffers maar tot op heden is nog maar weinig activiteit gezien van deze werkgroep. Payoke is meer dan bereid om deze vormingen en campagnes uit te werken, maar om dit te verwezenlijken is er een budget nodig.

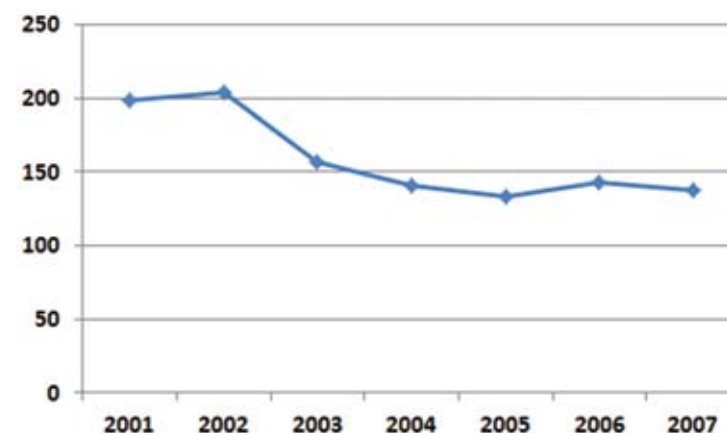
Het feit dat Payoke niet bekend is bij immigranten bleek eveneens uit de bevraging die we deden. Verschillende cliënten haalden aan dat ze nog nooit van Payoke hadden gehoord of dat er zoiets bestond als het statuut van slachtoffer mensenhandel. Afrikaanse cliënten vonden de kerk een goede plaats om mogelijke slachtoffers te bereiken, voor de Chinese cliënten leek een artikel over Payoke in de Chinese krant het meest effectief. Deze vaststelling heeft ertoe geleid dat we begonnen zijn met het in kaart brengen van verschillende organisaties in Vlaanderen die werken met illegale personen. We hebben als doel om met deze organisaties te gaan praten en hen wat meer te vertellen over mensenhandel en -smokkel en over wat Payoke voor de slachtoffers hiervan kan betekenen. De resultaten van dit project zal in één van de volgende jaarverslagen aan bod komen.

Een andere mogelijke factor die de daling kan bepalen is de regularisatiecampagne van 2009. We hebben het vermoeden dat heel wat slachtoffers een aanvraag indienden tot regularisatie. De slachtoffers zullen hun beslissing al hebben gekregen of zijn momenteel nog aan het wachten op het al dan niet verlossende antwoord.

Veel slachtoffers hebben angst om te praten en klacht in te dienen wanneer ze bij ons komen met hun verhaal. De mogelijkheid om op basis van het statuut slachtoffer mensenhandel een legale verblijfstitel te verkrijgen, overtuigt slachtoffers om te praten en klacht in te dienen tegen hun uitbouter. Wanneer ze een positieve beslissing krijgen in verband met hun aanvraag in 2009, hoeven de slachtoffers niet meer te praten. Ze hoeven henzelf en hun familie niet langer in gevaar te brengen. Ze proberen met hun verblijfsvergunning zelf hun leven terug op de rails te krijgen. De economisch uitgebuite slachtoffers kunnen bijvoorbeeld terecht bij een vakbond om hun achterstallig loon terug te eisen.

Een dergelijke reactie hebben we ook gezien met de regularisatiecampagne van 2000. De uitspraken van deze campagne zijn gebeurd in 2001 en 2002. We zien een terugval van het aantal meldingen na 2002. Na 199 meldingen in 2001 en 204 meldingen in 2002, zien we een terugval naar een gemiddelde van 142 meldingen/per jaar in de daaropvolgende 5 jaar.

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
199	204	157	141	133	143	137

Wanneer slachtoffers niet gevonden worden zullen ze in hun uitbuitingssituatie blijven zitten. We zullen nooit aan onze taak als psycho-sociaal begeleider kunnen beginnen.

De uitbuiters zullen de slachtoffers gebruiken tot ze 'op' zijn. Daarna vallen ze in de illegaliteit of worden zonder geld terug naar huis gestuurd.

Het is dus van cruciaal belang te achterhalen waar de identificatie van slachtoffers de laatste tijd mis loopt. Zijn het de sociale organisaties die meer en meer de ogen open moeten houden? Of moeten de politiediensten de hoofden eens bij elkaar steken en nadenken over de huidige werkwijze. Het is een warme oproep naar jullie toe, om mee naar oplossingen te zoeken en samen ons werkveld te doen bewegen.

VOLGENDE INSTANTIES VERDIENEN EEN BLOEMETJE VOOR DE
FINANCIËLE STEUN EN AANDACHT

Met dank voor de jaarlijkse subsidiëring:

- Nationale Loterij
- Federaal Ministerie van Terwerkstelling en Arbeid
- Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale
Economie
- Netwerk Hulpverlening Mensenhandel
- Stad Antwerpen

Ook als je
er niet meer bent,
kan je nog meer
betekenen
dan je denkt.

TESTAMENT.BE

Neem een goed doel op in je testament
Info op www.testament.be 02 210 53 00

Vlaams Minister bevoegd
voor het tewerkstellingsbeleid,
beroepsomscholing en -bijscholing

Nationale Loterij
U SPEELT 6 U HELPT

Payoke vzw
Leguit 4 - 2000 Antwerpen
tel: +32 (0)3 201 16 90
fax: +32 (0)3 233 23 24

email: admin@payoke.be
www.payoke.be